

DİN ÖĞRETİMİNDE
KALİTE ÇALIŞTAYLARI - 3
İMAM HATİPLERDE
MESLEKİ MÜFREDAT VE
PROGRAM ÇEŞİTLİLİĞİ

27 - 28 OCAK 2017

K O N Y A

SONUÇ RAPORU

TİMAV

TÜRKİYE İMAM HATİPLİLER VAKFI

İÇİNDEKİLER

TAKDİM, 3

“İMAM HATİPLERDE MESLEKÎ MÜFREDAT VE PROGRAM
ÇEŞİTLİLİĞİ ÇALIŞTAYI” ÇÖZÜM ÖNERİLERİ, 6

SONUÇ, DEĞERLENDİRME
VE ÖNERİLER, 25

Çalıştayaımıza yaptığı katkılardan dolayı Selçuklu Belediyesi'ne teşekkür ederiz.

TAKDİM

Türkiye İmam Hatipliler Vakfı (TİMAV) olarak; din öğretimi, İmam Hatipler ve gençlik adına bilgi, düşünce, strateji ve sosyal politikalar üretmek amacıyla yürüttüğümüz çalışmalar kapsamında 2013 yılında “Din Öğretiminde Kalite Çalıştayları” başlığıyla bir dizi çalıştay düzenleme kararı alınmıştır. Bu karara istinaden ilk olarak, Din Öğretiminde Kalite Çalıştayları serisinin ilkinin 27-29 Ocak 2013 tarihlerinde “Yüksek Din Öğretiminde Kalite” başlığı altında yüksek din öğretimi veren kurumlarda sürdürülen faaliyetler, öğrenci/öğretim elemanı, öğrenme ortamları, öğretim programları başlıkları ile gerçekleştirdik.

Kalite çalıştayları serimizin ikincisini ise Gençlik ve Spor Bakanlığı ile ortaklaşa yürüttüğümüz proje çerçevesinde 28-29 Ocak 2015 tarihlerinde “İmam Hatip Liselerinde Din Öğretiminde Kalite Çalıştayları” başlığı altında gerçekleştirdik. Söz konusu çalıştayda vakfımız tarafından 2014 yılında 26 ilde 2600 İHL öğrencisi üzerinde gerçekleştirilen “Türkiye İmam Hatip Lisesi Öğrenci Profili Araştırması (Temel Sorunlar, Beklentiler ve Değer Yapıları)” alan araştırması sonuçları paylaşılmış olup, 50 farklı ilden İmam Hatip mezun ve mensup derneği yetkilileri, konuyla ilgili STK temsilcileri, Milli Eğitim Bakanlığının ilgili kademelerinden yetkililer, akademisyenler, öğretmen ve idarecilerin katılımı ile *SWOT analizi* ve *Fikir Tepsisi metodu* kullanılarak detaylı bir şekilde analiz edilmiştir.

Din Öğretiminde Kalite Çalıştayları serisinin üçüncü çalıştayını ise “İmam Hatip’lerde Mesleki Müfredat ve Program Çeşitliliği” başlığıyla 27-28 Ocak 2017 Cuma ve Cumartesi günleri Konya’da yapılmıştır. Çalıştayımızda, İmam Hatip Liseleri ve Ortaokulları için; değişen dünyanın ihtiyaçlarına cevap verecek program çeşitliliklerinin ortaya konulması, müfredatın yeterliliği konusunda iyileştirilmeler yapılması, daha iyi öğrenciler yetiştirmek için müfredatta yapılması gereken değişikliklerin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu kapsamda İmam Hatip Liseleri ve Ortaokullarındaki meslek dersleri hakkında, çalıştay katılımcılarının sorunlarla ilgili görüşleri online sistem üzerinden talep edilerek, çalıştay esnasında da çözümler üzerine odaklanılmıştır.

Çalıştayımıza Türkiye genelinden 25 farklı ilden 120 civarında akademisyen, meslek dersleri öğretmenleri, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü yetkilileri ve alanla ilgili STK temsilcileri davet edilmiş, her bir ders ve konu için ayrı oturumlarla, 4 farklı salonda 5'er ayrı oturumdan müteşekkil toplam 20 oturum ile açılış ve kapanış panelleri gerçekleştirilerek İmam Hatip Liseleri ve Ortaokullarındaki derslerin müfredatları konusunda öneriler ortaya konulmuştur. Böylelikle müfredat çalışmalarına katkı sağlaması umuduyla konu hakkında öğreticilerin ve ilgili tarafların bilgi, birikim ve tecrübeleri toplanarak çalıştayımızın sonuç raporu teşekkül ettirilmiştir.

Çalıştayımızda müfredat içerikleri değerlendirilen İHO ve İHL derslerinin listesi ve çalıştay programımız aşağıda sunulmuştur.

DİN ÖĞRETİMİNDE KALİTE ÇALIŞTAYLARI - III
“İmam Hatiplerde Mesleki Müfredat ve Program Çeşitliliği”
BELİRLENEN İHL VE İHO DERSLERİ

AİHL		
	ZORUNLU	SEÇMELİ
1	Kur'an-ı Kerim	Kur'an Okuma Teknikleri
2	Arapça	Arapça (Metin-Mükaleme)
3	Temel Dini Bilgiler	
4	Fıkıh	Fıkıh Okumaları
5	Hadis	Hadis Metinleri
6	Siyer	İslam Tarihi
7	Tefsir	Tefsir Okumaları
8	Akaid ve Kelam	İslam Ahlakı
9	Karşılaştırmalı Dinler Tarihi	
10	İslam Kültür ve Med.	İslam Bilim ve Düşünce Tarihi
11	Hitabet ve Mesleki Uygulama	Mesleki Uygulama - Dini Musiki
12		Hüsnü Hat - Tezhip - Ebru
İHO		
	ZORUNLU	SEÇMELİ
13	Kur'an-ı Kerim	Kur'an-ı Kerim
14	Arapça	Arapça
15	Hz. Muhammed'in Hayatı	
16	Temel Dini Bilgiler	

MÜFREDAT ÇALIŞTAYI PROGRAMI

GÜN	OTURUM	SAAT	YER				
CUMA	AÇILIŞ PANELİ	09.30/ 10.30	PANEL SALONU	PROTOKOL KONUŞMALARİ			
		10.30/ 12.00		AÇILIŞ PANELİ Prof. Dr. Muhiddin Okumuşlar (TİMAV Genel Başkan Yardımcısı) Erol Erdoğan (İlahiyatçı-Yazar) Prof. Dr. Nurullah Altaş (Erzurum İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi) İrfan Erdoğan (NEÜ İlahiyat Fakültesi Araştırma Görevlisi) Fatih İpek (NEÜ İlahiyat Fakültesi Araştırma Görevlisi)			
	CUMA NAMAZI/ ÖĞLE YEMEĞİ						
	1. OTURUM	14.00/ 15.30	SALON A Kur'an-ı Kerim/ Kur'an Okuma Teknikleri (İHL)	SALON B Arapça/ Arapça (Metin-Mükaleme) (İHL)	SALON C Tefsir/Tefsir Okumaları (İHL)	SALON D Fıkıh/ Fıkıh Okumaları (İHL)	
	KAHVE ARASI						
	2. OTURUM	16.00/ 17.30	SALON A Hadis/ Hadis Metinleri (İHL)	SALON B Siyer/ İslam Tarihi (İHL)	SALON C Temel Dini Bilgiler (İHL)	SALON D Akaid ve Kelam/ İslam Ahlakı (İHL)	
KAHVE ARASI							
3. OTURUM	18.00/ 19.30	SALON A Karşılaştırmalı Dinler Tarihi (İHL)	SALON B İslam Kültür ve Medeniyeti/ İslam Bilim ve Düşünce Tarihi (İHL)	SALON C Hitabet ve Mesleki Uygulama/ Mesleki Uygulama- Dini Musiki (İHL)	SALON D Hüsnü Hat- Tezhip- Ebru (İHL)		

GÜN	OTURUM	SAAT	YER			
CUMARTESİ	4. OTURUM	09.30/ 11.00	SALON A Kur'an-ı Kerim (İHO)	SALON B Arapça (İHO)	SALON C Hz. Muhammed'in Hayatı (İHO)	SALON D Temel Dini Bilgiler (İHO)
	KAHVE ARASI					
	5. OTURUM	11.30/ 13.00	SALON A İmam-Hatiplerde Program Çeşitliliği	SALON B İmam-Hatiplerde Program Çeşitliliği	SALON C İmam-Hatiplerde Program Çeşitliliği	SALON D İmam-Hatiplerde Program Çeşitliliği
	ÖĞLE YEMEĞİ					
	KAPANIŞ PANELİ	14.30/ 16.00	PANEL SALONU	KAPANIŞ PANELİ Prof. Dr. Muhiddin Okumuşlar (TİMAV Genel Başkan Yardımcısı) Prof. Dr. Mevlüt Uyanık (Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi) Mehmet Nezir Gül (MEB Din Öğretimi Genel Müdürlüğü Eğitim Ortamlarının ve Öğrenme Süreçlerinin Geliştirilmesi Daire Başkanı)		

Yukarıda arz edilen içerik ve program dâhilinde gerçekleştirilen çalıştayımız sonucunda ortaya çıkan öneri ve teklifler, ilk olarak salonlardaki katılımcıların çoğunlukla kabul ettikleri maddeler halinde sıralanmış; sonrasında aşağıda sunulan her bir ders için ayrı ayrı hazırlanmış öneri ve tekliflere ek olarak, raporumuzun sonuna eklenen genel bir değerlendirme ile çalıştayımız hülasa edilmiştir.

DİN ÖĞRETİMİNDE KALİTE ÇALIŞTAYLARI -3

“ANADOLU İMAM HATİP LİSELERİNDE MESLEKİ MÜFREDAT VE PROGRAM ÇEŞİTLİLİĞİ”

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

KUR'AN-I KERİM/ KUR'AN OKUMA TEKNİKLERİ (İHL) DERSİ

TESPİT EDİLEN SORUNLARA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- 1) 9.sınıf Kuran-ı Kerim dersinde seviye tespit sınavı uygulanarak öğrencilerin seviyesi belirlenmeli ve seviyelerine uygun sınıflara yerleştirilmelidir.
- 2) Kuran-ı Kerim'in içeriğini anlamaya yönelik kazanımlar arttırılmalıdır.
- 3) Kuran-ı Kerim dersinin öğrenilmesinde yeniliğe açık, farklı teknik ve yöntemler kullanılmalıdır.
- 4) Kuran-ı Kerim eğitiminde her sınıfın ders kitabı veya kılavuz kitapları montessori ve ses temelli öğretim yöntemine göre düzenlenmelidir.
- 5) 5. ve 9. sınıf Kuranı Kerim kitaplarında mahreç konusu yer almalı, tecvit eğitimi 5.sınıftan itibaren başlamalıdır.
- 6) Kuran-ı Kerim öğretiminde öğreticilerin yetersiz olmasından dolayı Kuran-ı Kerim öğretimi ve teknikleri ile ilgili Diyanet İşleri Başkanlığı ile iş birliği yapılmalıdır.
- 7) İmam Hatip Ortaokullarındaki Kur'an-ı Kerim öğreticilerine yöntem açısından kendilerini zenginleştirmeleri için eğitimler verilmelidir.
- 8) Kuran-ı Kerim dersinde standart bir ölçme değerlendirme biçimi olmalıdır.
- 9) Kuran-ı Kerim öğretmenliği ayrı bir branş haline getirilmelidir.

HADİS / HADİS METİNLERİ (AİHL)

TESPİT EDİLEN SORUNLARA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- 1) Ders programı, İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin anlam/kavram dünyası beklentileri ve ihtiyaçları dikkate alınarak yapılmalıdır.
- 2) Ders programı, günlük hayatta ve sosyal medyada sık sık tartışılan sorunlara cevap bulma anlayışı ve becerisini kazandıracak zenginlikte olmalıdır.
- 3) Öğrencilerin daha fazla hadislerle karşı karşıya gelmeleri sağlanmalıdır.
- 4) Hadis dersinde hadislere dair temel kavramlar öğretilmelidir.
- 5) Hadis usulü konuları sadeleştirilmiş bir biçimde verilmeli, dili anlaşılabilir olmalıdır.
- 6) Hadis dersinde “zayıf hadiste amel” konusu kazanımlarda dikkate alınmalıdır.

- 7) Hadis kitabına öğrencilerin seviyeleri ve ihtiyaçlarına uygun olarak 'Hadis Metinleri Bölümü' başlığı altında bölüm eklenmeli, usul ve metin konuları tek kitapta toplanmalıdır.
- 8) Hadis dersi kazanımında öncelikli amaç “sünnetin anlaşılmasına yönelik konular” ve “hadisin sünneti anlamadaki yeri” olmalıdır.
- 9) Ünite sonundaki hadisler ezbere tabi tutulmamalıdır.
- 10) Hadislere ezber mantığıyla değil, anlama ve uygulamaya yönelik bir mantıkla yaklaşılmalıdır.
- 11) Usûl ve metinler tek kitap içerisinde olmalıdır.
- 12) Hadisler kitabında hadis metinleri seçilirken Temel İslam Bilimlerindeki konular göz önünde bulundurulmalı, içerikle paralellik göstermelidir.
- 13) Hadisler seçilirken sünnet-siret ilişkisi göz önünde bulundurulmalıdır.

KARŞILAŞTIRMALI DİNLER TARİHİ (AİHL)

TESPİT EDİLEN SORUNLARA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- 1) "Dinler Tarihi" tanımı yeniden yapılmalıdır.
- 2) Program amaçları arasında 'Dinler Tarihi dersinin öneminin kavratılması' olmalıdır.
- 3) Dersin adı tekrar "Karşılaştırmalı Dinler Tarihi" olarak değiştirilmeli ve içerik ile uyumlu olmalıdır.
- 4) Dinler tarihinin din tanımıyla İslam dininin din tanımı çelişmemelidir.
- 5) 6. ve 7. maddedeki "diğer dinler" ifadesinde yer alan "diğer" kavramı ötekileştirmeye yol açabileceği için çıkarılmalıdır.
- 6) Dersin amacı ve kazanımlar arasında uyum sağlanmalıdır.
- 7) Programın amaçlarında yer alan 8. maddedeki 'istismarcı' kavramı misyonerlik faaliyetini sürdüren şeklinde değiştirilmelidir.
- 8) Programın amacında yer alan 5. madde daha bilgilendirici olmalıdır.
- 9) Ders içerisinde verilen beceriler "temel beceriler" kısmıyla uyumlu hale getirilmelidir.
- 10) Konu içerisinde verilen değerler ile genel listede verilen "değerler" uyumlu olmalıdır.
- 11) İslamiyet, Dinler Tarihi dersi konuları arasından çıkarılmalı, dinler anlatılırken İslamiyet ile karşılaştırmalı olarak verilmelidir.
- 12) Dinler tarihi dersinde bahsi geçen dinlere ek olarak yeni din hareketlerine yer verilmelidir.
- 13) Ünitelerin sıralaması kronolojik olarak yeniden düzenlenmelidir.
- 14) Dinler tarihinde yaklaşım fenomenolojik olacak ise sadece dinler tanıtılmalı, ahlaka girilmemelidir.
- 15) Kazanımlara yönelik açıklamalar bütünüyle kazanımlarla uyumlu olmalıdır.
- 16) Türkiye'deki Dini Gruplar ünitesinde kazanımlar, konuları kapsayacak şekilde zenginleştirilmelidir.
- 17) 'Türkiye'deki Dini Gruplar' ünitesindeki değerler ile kazanımlar çelişmemelidir.

KUR'AN-I KERİM (İHO)

TESPİT EDİLEN SORUNLARA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- 1) İlahiyattaki formasyon dersleri arasında Arapça ve Kuran öğretimi yer almalıdır.
- 2) İmam Hatip Ortaokullarındaki e-okul not sisteminde denetlenebilirlik açısından ayrı bir şekilde "uygulama" ve "sözlü" not girişi olmalıdır.
- 3) Ortaokul Kuran-ı Kerim dersi ile Arapça dersi müfredatı paralel olmalıdır.
- 4) " Kuran-ı Kerim'i Tanıyalım" ünitesi biraz daha kısa tutularak kıssalar sürece yayılmalıdır.
- 5) Kuran-ı Kerim kılavuz kitaplarında Kuran-ı Kerim öğretimine dair farklı teknik ve yöntemler yer almalıdır.
- 6) Kuran-ı Kerim öğretim programlarının açıklamalarına Kuran öğretim yöntem ve teknikleri, ilkeleri vb. dair başlık eklenmelidir.
- 7) Kuran-ı Kerim müfredatında yer alan ezberlenecek dua ve surelerin sayısı azaltılmalıdır.
- 8) Formasyon dersleri eğitim fakültelerinde değil ilahiyat fakültelerinde verilmelidir.
- 9) İmam Hatip Ortaokullarında uygulamalı Kur'an dersi verilmeli, müftülüklerle ve İlahiyat fakülteleri iş birliğiyle yapılarak, geleneğimizde "fem-i muhsin" olarak karşılık bulan hoca-öğrenci ilişkisinin kurulması için çalışmalar yapılmalıdır.
- 10) İmam Hatip Ortaokulları ve Ortaokullardaki Kuran-ı Kerim dersi müfredatının öğretim teknikleri farklı olmalıdır.
- 11) İmkânı, derslik sayısı müsait olan okullarda ses ve görüntü cihazları donanımlı özel bir Kur'an sınıfı oluşturulmalıdır.

ARAPÇA / ARAPÇA (METİN-MÜKALEME) (AİHL) DERSLERİ

TESPİT EDİLEN SORUNLARA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- 1) 9. sınıf kitapları öğrencilerin hazırbulunuşlukları temel alınarak hazırlanmalıdır.
- 2) Kitaplar İmam Hatip Ortaokulu dışından, düz ortaokuldan gelen öğrenciler için handikap yarattığı için, öğrencilerin seviyeleri dikkate alınarak hazırlanmalıdır. Ayrıca İmam Hatip Ortaokulu ve düz ortaokuldan gelen öğrencilerin ayrı sınıflarda eğitim görebilmelerine ilişkin de planlama yapılabilir.
- 3) Düz ortaokuldan gelen öğrenciler için, yeni ve İmam Hatip Ortaokulundan gelen öğrencilerin materyallerinden farklı materyaller hazırlanmalıdır.
- 4) Hazırbulunuşluklara göre öğrenciler için ara ek kitap oluşturulmalıdır.
- 5) 9. sınıf müfredatı İmam Hatip Ortaokullarından gelen öğrenciler için ayrı, düz ortaokuldan gelen öğrenciler için ayrı olmak üzere çeşitlendirilerek hazırlanmalıdır.
- 6) 9.sınıf müfredatı öğrencileri zorlamayacak usulde hazırlanmalıdır.
- 7) Müfredat Arapça okuma-yazma becerileri ile başlamalıdır. Müfredata harf ve seslerin öğretimi ile başlanılmalıdır.
- 8) Müfredat hazırlarken öğrencilerin, ortaokul ve lise düzeyinde geride bıraktıkları sınıflarda edindikleri kazanı ve deneyimleri göz önünde bulundurulmalıdır.

- 9) 10. Sınıf ve sonrası için gramer, okuma, mükâleme sınıfları ayrı ayrı olmalıdır.
- 10) Öğrencilerin gözündeki Arapça korkusunun giderilmesi için, dil öğretimini sevdirecek, Arapça dersinin zihinlerdeki olumsuz algısını yok edecek, öğrencinin dersi sevmesine yönelik farklı yöntemler oluşturulmalı, gerekirse her sınıfta kademeleri olarak ders saatlerinde ayarlama yapılmalıdır.
- 11) Bir önceki madde ile bağlantılı olarak, önerilen ders saati 9. ve 10. sınıflarda Arapça dersinin 6 saat olması, diğer sınıflarda ders saati azaltılmasıdır.
- 12) 9. sınıfta Arapça seviye sınıfları olmalıdır.
- 13) 10. sınıfa kadar öğrenciler arası seviye farkı kapatılmalıdır.
- 14) Ortaokullarda 2. yabancı dil olarak Arapça verilmelidir.
- 15) Zorunlu olarak, bilgi ve becerisi eksik olan öğrencilere ek ders (ek kredi) sağlanmalıdır.
- 16) Kitap fasiküller halinde basılmalıdır.
- 17) Kur sistemi eğitim müfredatında uygulanamaz (bir kurda kalan öğrenciler için tekrarlar mümkün değil).
- 18) Aylık sınıf değişimi olmalıdır. Ay sonu seviye sınavlarına göre öğrenciler sınıflara yerleştirilmelidir. Eksiği olan öğrenci hafta sonları kursa gelmelidir.
- 19) Kur'an-ı Kerim'i anlama düzeyinde Arapça verilmelidir.
- 20) Konuşma, okuma-anlama üzerine; dil konusundaki tüm yetenekleri geliştirmeye dönük, dil alanındaki tüm becerileri bir arada geliştirebilecek bir Arapça eğitimi verilmelidir.
- 21) Arapça derslerindeki örnek cümleler öğrencilerin aşına olduğu kısa dua ayetleri, hadisler vb. üzerinden verilmelidir.
- 22) Müfredata sözlük kullanımının nasıl olduğu eklenmelidir.
- 23) Arapça eğitiminde amaç tespiti yapılmalıdır.
- 24) İmam Hatip Liselerindeki Arapça öğretiminde iletişimsel yaklaşımın amaçlara uygun olup olmadığı sorgulanmalıdır.
- 25) Arapça derslerinde daha çok metin analizi ve özet dil kuralları üzerinde durulmalıdır.
- 26) İlgili bölümlere gidebilmek için LYS'de Arapça ve meslek dersleri için yeni bir sınav yapılmalıdır.
- 27) Arapça derslerine girecek öğretmenlere yönelik yaz tatillerinde Hizmet İçi Eğitim verilmelidir.
- 28) Arapça derslerine girecek öğretmenlere yönelik Arap ülkelerinde kurs imkânı verilmelidir.
- 29) Kur'an-ı Kerim ve hadislerden basit cümle yapısına sahip olanların müfredat içerisinde öğretilmesi genel amaçlara dâhil edilmelidir.
- 30) 'İlletli Fiillerin Çekimleri' konusu çıkarılmalıdır.
- 31) Arapça dil laboratuvarı oluşturulup dersler burada işlenmelidir.

SİYER / İSLAM TARİHİ (AİHL) DERSLERİ

TESPİT EDİLEN SORUNLARA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- 1) 1. ünitedeki siyerle ilgili gereksiz veya detay bilgiler çıkarılmalıdır. (Arap Edebiyatı ile ilgili detay)
- 2) İslam öncesi dönemle ilgili bilgiler azaltılmalı, Mekke-Medine dönemine ait bilgiler ayrıntılandırılmalıdır.
- 3) Taslak programda 'Siyer İlminin Temel Kavramları ve Kaynakları' kazanım açısından öğrenciye bir menfaat sağlamayacaktır. Kaynaklara daha fazla atıfta bulunmak daha yararlı olacaktır.
- 4) 1.Ünitenin başında siyer dersinin ve Hz. Peygamber'in hayatını öğrenmenin neden önemli oldu üzerinde durulmalıdır.
- 5) Kronolojiye boğulmamalı, sosyal tarih öncelenecek siyer anlatılmalıdır.
- 6) Hz. Muhammed (sav)in örnek kişiliğinin ünite kapsamında çıkartılması büyük bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Taslak programda önemli olaylar bağlamında Peygamberimizin örneğinin vurgulanacağı Açıklamalar bölümünde dile getirilmiştir. Ancak örneğine dair konu başlığı olmaması bu kazanımın ne kadar yer alacağı konusunu şüphe bırakmıştır. Bu durumun giderilmesi ve Hz. Muhammed (sav)in örnek kişiliğine ünite kapsamında detaylı bir şekilde yer verilmelidir.
- 7) Efendimizin insani özelliklerine vurgu yapılmalıdır.
- 8) Öğrencinin izahını yapmakta zorlanacağı olağanüstü olaylar, Peygamberin mucizeleri Kuran ve Hadiste yer aldığı şekliyle, doğru şekilde anlatılmalıdır.
- 9) Ders kitabı haricinde tavsiye edilecek başvuru kaynaklarından genelde herkesin üzerinde hem fikir olduğu sahih kaynaklar tavsiye edilmelidir.
- 10) Kitap içerisinde okuma parçaları sahabe hayatından olmalı veya sahabeyi tanıtacak, sevdirecek şekilde olmalıdır.
- 11) Kaynaklar kalacaksa siyer anlatılırken Kuran'ın ayetlerine dikkat edilecek şekilde vurgulanmalıdır.
- 12) Konular anlatılırken hadis, ayet, sünnet üzerinden örneklendirilerek anlatılmalıdır.
- 13) 1.ve 4. kazanım işlenirken Peygamber (sav)in ideal örneği, aile hayatı ile ilgili konu başlığı, hanımları ve onların bugünün hanımlarına örneği konularına yer verilmelidir.
- 14) Mekke'de Peygamberimizin gençlik çalışması, Dâru'l-Erkâm'a yer verilmelidir.
- 15) Alâk suresinin 1-5. ayetleri hakkında mesaj içerikli bilgilendirme olmalıdır.
- 16) Öğrencilerin Siyer okumalarında Hz. Muhammed (sav)'e nazil olan Kur'an'ı okuma, anlama ve yaşanmasını teşvik edecek şekilde Kuran'ın mealini okumayı teşvik edici konu ve/veya kazanımlara ve etkinliklere yer verilmelidir.
- 17) Ehlibeyt sevgisi kazanımlara eklenmelidir.
- 18) Siyer haritaları oluşturulmalı, siyer coğrafyası coğrafya, tarih derslerine eklenmelidir.
- 19) Her ünite belli konular için örnek etkinlik uygulanmalı ve değerlendirme örneklerine yer verilmelidir.
- 20) İslam tarihindeki olaylar Kur'an'da geçiyorsa oradan alıntılar yapılmalıdır.

İSLAM KÜLTÜR VE MEDENİYETİ / İSLAM BİLİM VE DÜŞÜNCE TARİHİ (AİHL) DERSLERİ

TESPİT EDİLEN SORUNLARA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- 1) İmam Hatip öğrencisi özünü oluşturan kültür ve medeniyetinin temellerini öğrenmelidir. Bu da dersin gerekli olduğunu ortaya koymaktadır.
- 2) İslam kültür atlası İsmail Raci Faruki tavsiye kitabı olarak eklenmelidir.
- 3) “İslam ve İlim” Seyyid Hüseyin Nasr tavsiye kitabı olarak eklenmelidir.
- 4) Fuat Sezgin 'in kitapları tavsiye kitabı olarak eklenmelidir.
- 5) Hocalara tavsiye olarak George Makdisi'nin “Orta Çağda Yüksek Öğretim, İslam'ın Klasik Çağında ve Hristiyan Batıda Beşeri Bilimler” kitapları tavsiye kitabı olarak eklenmelidir.
- 6) Öğrencilere tavsiye olarak Mehmet Bayraktar tavsiye kitabı olarak eklenmelidir.
- 7) Genel amaçlar içerisinde ebru, hat, tezhip sanatlarında fizik, metafizik irtibatının estetik boyutu eklenmelidir.
- 8) 1.ünitedeki 3.konu başlığı 'Kadim Kültür ve Medeniyetler, Kuran ve Sünnet' olarak değiştirilmelidir.
- 9) 2.ünitedeki 1.başlığın 'İslam, Kültür ve Medeniyetin Kavramları' olarak değiştirilmelidir.
- 10) 2.ünitedeki 2. ve 3.başlık 'Ehliyet ve Liyakat' olarak eklenmelidir.
- 11) Bu ders 11.sınıfta verilmeye başlanılmalıdır.
- 12) İslam Kültür ve Medeniyetinde 'Ahlak' ayrı bir ünite olarak eklenmelidir. İslam bilim insanlarının birey, aile, toplum irtibatını açıklayan kurguları verilmelidir. (tedbirül racul, tedbirül müdün, tedbirül menzil).
- 13) Yeni taslakta yer alan Temel Dini Bilgiler dersindeki 3, 4, ve 5.üniteler bu derse eklenmelidir.
- 14) Ahmet Hamdi Tanpınar'ın “Beş Şehir” kitabı öğretmenlere tavsiye edilmelidir.
- 15) Ersin Nazif Gürdoğan'ın “Zamanı Aşan Şehirler”, “Hicazdan Endülüs'e” kitapları öğretmenlere tavsiye edilmelidir.
- 16) 1.ünite 1.başlık 'Bilgi, Bilim, İlim, Teknoloji Kavramlarının Analizi' olarak değiştirilmelidir.
- 17) İlim tasnifleri kısmında İslam filozoflarının kullandığı teorik ilimler (Fizik, matematik astronomi, pratik ilimler, ahlak, siyaset, fıkıh ilimleri) tasnifi daha tutarlı olabilir. Fen bilimleri yerine Pozitif İlimler tabiri kullanılmalıdır.
- 18) 5. Ünite 2. konu başlığının “Müslüman Âlimlerinin Sosyal Bilimler Alanında Batı'ya Etkisi” olarak değiştirilmelidir.
- 19) Müslüman Bilim adamlarının Batı'ya etki eden eserleri örnek olarak verilmelidir. (Hayy bin Yakzan ve Robinsun Cruso'nun, Gazali'nin El Munkıs Mineddalali ile Descartes'in Metod Üzerine Düşünceleri karşılaştırmalı metin olarak okutulmalıdır)
- 20) İslam bilim ve teknolojisinin batıya aktarım yolları (ticaret, haclı seferleri) konusu eklenmelidir.
- 21) Her iki ders seçmeli ders olarak tüm liselere önerilmelidir.

ARAPÇA (İHO) DERSİ

TESPİT EDİLEN SORUNLARA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- 1) Öğrenciler arası düzey farkının 5. sınıflarda göz önünde bulundurulması gerekmektedir.
- 2) 5.sınıfta Arapça ve Kur'an ağırlıklı bir eğitim programı (Hazırlık gibi) olmalıdır.
- 3) Arapça öğretimi okul kültürünün önüne geçmemeli, parçacı yaklaşımlardan uzak durulmalıdır.
- 4) Arapça'nın ülke genelinden kabul edilebilir ve önemsenir bir dil haline gelmesi için TEOG sınavında İngilizce'nin yanında Arapça'ya da yer verilmelidir.
- 5) Arapça mevcut müfredat içeriği hafifletilmelidir. Arapça dersi, basit dil öğretimi şeklinde, daha çok pratik ve temel kaidelerin öğretimi şeklinde olmalı, gramer liseye bırakılmalıdır.
- 6) Arapça dersi Kur'an ı Kerim okumayı oldukça kolaylaştıracak şekilde hazırlanmalıdır.
- 7) Hazırlık sınıfları 4 yıl öğrenim içerisinde olmalı, +1 yıl olarak olmamalıdır.
- 8) Arapça eğitimi ile ilgili görsel ve İşitsel materyaller hazırlanmalıdır.
- 9) Öğretmenler için drama örnekleri müfredatla beraber hazırlanmalıdır.
- 10) Teknik terimlere odaklanmadan konu öğretimi yapılmalıdır.
- 11) Öğretmenler müfredatın dışına çıkmamalıdır.
- 12) Sınıflarda Arapça dersini iki ya da üç farklı hocaların vermesi sağlanmalıdır. Böylelikle hem farklı hocaların öğretim metotlarını öğrenciye aktarmalarının, hem de dil alanındaki farklı becerilerin o alanda uzman hocalardan öğrenilmesinin önü açılmış olacaktır.
- 13) 8. Sınıf müfredatı kolaylaştırılmalı, gramer azaltılmalıdır.
- 14) Arapça öğretimine yönelik 5. ve 9. Sınıf öğrencilerine yönelik oryantasyon ve motive programı açılmalıdır.
- 15) Yabancı uyruklu öğretmenlerin her sınıfta 5-10 dakikalık Arapça pratik yapması sağlanmalıdır.
- 16) Arapça yarışmalarının Arapça'nın yaygınlaşmasına vesile olabilmesi için yarışmaların içerik ve formatında değişikliğe gidilmeli, yarışmalar hem yerelde, hem ulusalda festival haline dönüştürülmelidir.

TEFSİR/TEFSİR OKUMALARI (AİHL) DERSLERİ

TESPİT EDİLEN SORUNLARA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- 1) Kur'an-ı Kerim'in okunması, anlaşılması ve kendisiyle amel edilmesi gereken 'kesin' bilgi içerdiği bilinci verilmelidir.
- 2) Kuran'ın indiği dönemin tarihi ve sosyo/kültürel yapısının tanınması sağlanmalıdır.
- 3) 4. madde amaçlar sıralamasında 2. madde olarak yer almalıdır.
- 4) Amaçlar kısmının dil ve üslup açısından düzenlenmesi gerekmektedir.
- 5) Kur'an-ı Kerim ilke ve değerlerinin davranışa dönüştürülmesi amaçlanmalıdır.
- 6) Kutsal bir kitap olduğu ifadesinin de 1. maddeye eklenmesi gerekmektedir.

- 7) 7. maddenin anlamı daraltılmadan ifade edilmelidir.
- 8) 7. maddede yer alan "çalışması" kelimesinin kaldırılması gerekmektedir.
- 9) Programın Uygulamasına İlişkin İlke ve Açıklamalarda 3. maddeye Elmalı Hamdi Yazır örneğinin eklenmesi gerekmektedir.
- 10) Tefsir isimleri yeniden düzenlenmelidir. 3. maddede yer alan tefsir isimleri tutarlı olmalıdır.
- 11) Tefsir çeşitlerinden örnekler verilmelidir.
- 12) Seçmeli tefsir ders müfredatı diğer derslere katkı sağlayacak şekilde hazırlanmalıdır.
- 13) Tefsir dersi içerisinde verilen metinlerin Arapça ders müfredatı içinde verilmelidir.
- 14) Verilen beceriler kısmında konuyla ilgili olan beceriler verilmeli, detaylı açıklamalar ders içerisinde verilmelidir.
- 15) Tefsir, hadis, fıkıh, akait konuları birbirleriyle senkronize edilerek anlatılmalıdır.
- 16) 6. maddedeki verilerin kavramlar ünite içerisinde somutlaştırılmalıdır.
- 17) Süreç Merkezli Ölçme Değerlendirmelerden tefsir dersiyle ilişkili olanlar belirlenmelidir.
- 18) Uygulamaya yönelik değerlendirmeler Tefsir dersine yönelik olmalıdır.
- 19) Dersin ölçmesi uygun olan diğer derslerle ilişkilendirilmelidir.
- 20) Beceriler kısmında dersle ilgili olmayan beceriler kaldırılmalıdır.
- 21) Değerler kısmından dersle ilgisi olmayan değerler çıkarılmalı, değerler bölümü tekrar gözden geçirilmelidir. Ve hatta tefsir dersindeki değerler kısmının tamamen kaldırılması düşünülmelidir.
- 22) Kur'an-ı Anlama ve Yorumlama ünitesinin kazanım sayıları ve ders saati arttırılmalıdır.
- 23) Tefsir Tarihi ünitesinin ders saati azaltılmalıdır.
- 24) Kur'an-ı Kerim Tarihi ve Tefsir Tarihi üniteleri birleştirilmeli, Kur'an-ı Anlama ve Yorumlama ünitesinin ders saati arttırılmalıdır.
- 25) Bilişsel kazanımların yanı sıra duyuşsal ve davranışsal kazanımlara da ağırlık verilmelidir.
- 26) 2. Ünite 1. ünite olarak değiştirilmeli, 4. ve 5. ünitelerin ders saatleri arttırılmalıdır.
- 27) 4. ünitenin ismi 'Kur'an'ın Anlaşılması ve Tefsiri' olarak değiştirilmelidir.
- 28) 'Tefsirden Tefekküre' kısmında kısa surelere de yer verilmelidir.
- 29) Kazanımlar ve beceriler öğrencilere kazandırılması açısından birbirleriyle uyumlu hale getirilmeli, kazanımlar konularla ilişkilendirilmelidir.
- 30) Ayetlerden çıkan değerler ile öğretim programı girişinde verilen değerler uyumlu hale getirilmelidir.
- 31) 1.ünitedeki 4. konuyla bağlantılı olarak Şii görüşlerine de kaynaklarıyla yer verilmelidir.
- 32) 1.ünitedeki temel kavramların haricindeki alt kavramlar çıkarılmalıdır.
- 33) Programın konuları hazırlanırken öğrenci düzeyi göz önüne alınarak hazırlanmalıdır.
- 34) Temel kavramların isimleri açıklanmalıdır.
- 35) Kavramların açıklanması için konuya uygun yöntem önerileri geliştirilmelidir.
- 36) 2. ünite 3. açıklama maddesi iki ayrı maddeye ayrılmalıdır.
- 37) Açıklamalar kısmındaki 3. Maddeye, 2. kazanımın 3. maddesinde yer verilmelidir.
- 38) Açıklamalar kısmında "4. kazanım işlenirken" diye başlayan cümleye "Diyamet Tefsiri" eklenmelidir.

- 39) Örnek verilen tefsirlerin ümmetin üzerinde ittifak ettiği tefsirlerden olması elzemdir. Bir gruba mensubiyeti ve aidiyeti kesin olan tefsirler açıklamalardan çıkarılmalıdır.
- 40) Ders içeriğinde yer alan müfessirler yeniden incelenmeli, ilmi ve lisani yeterliliği olmayan kimselerin yazmış olduğu tefsirler programdan çıkarılmalıdır.
- 41) 4. ünite de konulardan 1.6 çıkarılmalıdır.
- 42) Her ders için bir matris üzerinden beceriler/kazanımlar hazırlanmalıdır.
- 43) 4. ünitedeki 1. konu ve alt başlıklarına ait konuların örneklerle daha detaylı açıklanması gerekmektedir.
- 44) 4. ünitedeki kazanımlar kısmında 2. madde 'hadislerin vurut sebebi ve ayetlerin nüzul sebebi' şeklinde düzenlenmelidir.
- 45) 5. ünite de ibadet, ahlak ve kıssalar eklenmelidir.
- 46) Örnek metinler içerisine Ayetel kürsi, İhlas ve Enam 81-82 eklenmelidir.
- 47) 5. ünite de 2. konuda Kâfirun suresi yerine İnsan suresi konulmalıdır.
- 48) Açıklamaların 2. maddesine daha kolay anlaşılır ve öğretilebilir metinler eklenmelidir.
- 49) Konular kısmında 1.1 başlığı Tevhid olarak değiştirilmelidir.
- 50) 5. ünite de 1. konu başlığı daha uygun bir şekilde değiştirilmelidir.

TEMEL DİNİ BİLGİLER (AİHL) DERSİ

TESPİT EDİLEN SORUNLARA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- 1) İçerik olarak din kültürü dersi dilinden kurtarılarak, İHL'deki diğer meslek derslerine bir hazırlık şeklinde olmalıdır.
- 2) TDB dersi temel düzeyde İslami ilimlere ilişkin bir usûl, metodoloji bilgisi içermelidir.
- 3) TDB dersinin ders saati arttırılıp 10. sınıfta da verilerek, 10. sınıfta verilen fıkıh dersiyle birleştirilmelidir.
- 4) Haftalık ders saati arttırılmalıdır.
- 5) Dersin başlığıyla içeriği uyumlu hale getirilmelidir.
- 6) TDB dersinin sınıf düzeylerine göre yeniden belirlenmesi gerekmektedir.
- 7) Öğrencilerin hazırbulunuşluklarına uygun öğretim programı hazırlanmalıdır.
- 8) TDB dersi için yapılan amaç tanımı ile verilen amaçlar arasında var olan bağlantı güçlendirilmelidir.
- 9) Program içerisindeki amaçlar arasındaki çelişkiler giderilmelidir.
- 10) 5. amaçtaki sorumluluklar genişletilmelidir.
- 11) 5. maddede ifade edilen amaçlar Allah-insan, insan-insan, insan-çevre bağlamında ele alınmalıdır.
- 12) Uygulamaya ilişkin ilke ve açıklamalar kısmında bulunan "İslam büyükleri" ifadesi gözden geçirilmelidir.
- 13) 6. maddeye daha önce yer verilmelidir.
- 14) 2. maddedeki cümleden "çalışmalı" kısmından sonrası çıkarılmalıdır.
- 15) Bilgiyi kullanma kapasitesini ölçen değerlendirmeler yapılmalıdır.
- 16) Bilişsel, duyuşsal ve davranışsal açıdan farklı ölçme değerlendirmeler yapılmalıdır.

- 17) Programın yazımında kavramların kullanımında yerindelik ilkesi göz önünde daha fazla tutulmalıdır.
- 18) Değerler başlığı altında verilen değerlerle programın içerisinde yer alan değerler arasında tutarlılık göz önüne alınmalıdır. Değerler literatüre uygun bir hale getirilmeli, üzerinde yeniden çalışılmalıdır.
- 19) İnanç dünyamız ünitesi saatleri azaltılıp ahlaki davranışlar ünitesinin saati arttırılmalı.
- 20) Adabı muâşeret ünitesinde bilişsel alanın dışında davranışsal boyuttaki bilimsel etkinliklerle öğretim yapılmalıdır.
- 21) İnanç konuları öğretilirken eleştirel düşünceye (tahkiki imanı gerçekleştirebilecek bir seviyeye ulaşmak amacıyla) izin verilerek öğretim yapılmalıdır.
- 22) Programda ifade edilen becerilerle konu içerisinde verilen beceriler arasında tutarlılık olmalıdır.
- 23) Beceriler ve becerilere yüklenen anlamlar yeniden gözden geçirilmelidir.
- 24) 1. üniteye yer alan Allah'a iman konusuna ait kazanımlara da yer verilmelidir.
- 25) Konular ile verilen kazanımlar birbiriyle ilişkili olmalıdır.
- 26) 1. üniteye yer alan sünnete uygunluk konusu "Kur'an ve sünnete uygunluk" olarak değiştirilmelidir.
- 27) 1. üniteye yer alan öğrenme çıktıları yanına kazanımların da eklenmesi gerekmektedir.
- 28) 2. üniteye yer alan 2. konu başlığı "ibadetin şartları" olarak değiştirilmeli alt başlıklar buna göre düzeltilmelidir.
- 29) 3. üniteye yer alan konu başlıklarında geçen "vazifelerimiz" kelimesi "sorumluluklarımız" olarak değiştirilmelidir.
- 30) 7. konu başlığının alt başlıkları belirlenmelidir.
- 31) 4. ünitenin konularında yer alan "olumlu ve olumsuz" kavramları, "iyi ve kötü" şeklinde değiştirilmelidir.
- 32) Konu başlıkları birleştirilmeli, iyi davranışlar zıttı olan davranışlarla birlikte ele alınmalıdır.
- 33) 5. ünitenin başlığı "Görgü Kuralları" olarak değiştirilmelidir.
- 34) 5. ünitenin açıklamalar kısmı son paragrafında yer alan "Zaman İsrافی" konusu bir önceki üniteye alınmalıdır.
- 35) 5. ünitenin bilişsel düzeyi yeniden gözden geçirilmelidir.
- 36) Programda yer alan beceri sayısı arttırılmalıdır.

HİTABET VE MESLEKİ UYGULAMA/MESLEKİ UYGULAMA- DİNİ MUSİKİ (AİHL) DERSLERİ

TESPİT EDİLEN SORUNLARA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- 1) Programın mantığı sadece imamlara yönelik değil aynı zamanda kuran kursu öğreticilerine de yönelik olmalıdır.
- 2) Bu dersin programdaki yeri 11. sınıf olmalıdır.

- 3) 11. sınıfta hitabet kısmı işlenmeli, 12. sınıflarda da mesleki uygulama şeklinde eğitim yapılmalıdır.
- 4) Programın amaçları kısmında 2. amaca “toplumsal özgüven kazanması” ibaresi eklenmelidir.
- 5) Bu derste ki uygulamalar çoğaltılmalıdır.
- 6) Ders saati arttırılmalıdır.
- 7) Öğretmen yetiştiren fakültelerdeki gibi okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması olarak 2 ayrı ders de verilmelidir. (İlgili kurumlarla işbirliği yapılarak).
- 8) Beceriler kısmında yer alan becerilerden dersle ilgisi olmayanlar çıkartılmalı veya ders konularıyla ilişkilendirilerek yeniden düzenlenmelidir.
- 9) Beceriler kısmına öz değerlendirme becerisi eklenebilir.
- 10) Değerler kısmı iyi kurgulanmamış. Ders içeriğiyle özdeşleştirilerek yeniden düzenlenmelidir.
- 11) Değerler kısmında geçen cihat kavramı “cihat bilinci” olarak değiştirilmelidir.
- 12) 4. ünite de yer alan cami musikisi ifadesi cami makamı olarak değiştirilmelidir.
- 13) 4. ünite de yer alan ezan, cami musikisi başlığı altında yer almalı mıdır?
- 14) 3. ünite Dini Musiki dersi konuları içinde olmalıdır.
- 15) 2. ünitenin adı Dini Hitabete Hazırlık olarak değiştirilmelidir.
- 16) 3. ünitenin amaçları kısmında 4. beceri yerine 'dini hitabette yararlanılacak temel kaynaklar' yazılmalıdır.
- 17) 1. üniteye Din Hizmetlerinde Teknoloji Kullanımı eklenmelidir.
- 18) 5. ünite de yer alan kazanımlar kısmına 'okuduğu duanın anlamını, duada ana hatlarıyla ne söylediğini bilir' kazanımı eklenmelidir.
- 19) 5. üniteye yağmur duası eklenmelidir.
- 20) 5. ünite konular kısmına hasta ziyareti konusu eklenmelidir.
- 21) Programın hazırlanmasında kız ve erkek öğrencilere yönelik bölümler ayrılmalı, programın başında bu durum belirtilmelidir.

HZ. MUHAMMED'İN HAYATI (İHO) DERSİ

TESPİT EDİLEN SORUNLARA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- 1) Hz. Muhammed'in hayati öğrenci seviyesine uygun ve tematik bir şekilde hazırlanmalıdır. Mevcut müfredat üzerinden yenilikler yapılarak uygulamaya devam edilmelidir.
- 2) Konular tekrarlardan arındırılmalıdır.
- 3) Hz. Muhammed'in Hayati dersindeki peygamberin kronolojisi tamamen kaldırılmalıdır.
- 4) Yeni program kullanılacaksa, öğretim programının başlıkları yeniden düzenlenmelidir.
- 5) Programdaki amaçlar kısmı yenilenmeli, 6. ve 4. amaç kaldırılmalı ya da gözden geçirilmelidir.
- 6) Dini metinleri anlama ve yorumlama becerisi çocukların seviyesine uygun olarak düzenlenmeli ya da çıkartılmalıdır.

- 7) 6. ünitedeki Peygamberimizin Şemali konusunun diğer ünitelere yedirilmeli ya da tamamen kaldırılmalıdır.
- 8) Konu başlıklarının yazımındaki teknik problemler ve imla hataları düzeltilmelidir.
- 9) 5. üniteye Hz. Muhammed'in problem çözme becerisi, adaleti gibi başlıklar eklenmelidir.
- 10) "Beklenen çocuk" konusunun ismi düzeltilmelidir.
- 11) 5. üniteye Peygamberimizin engellilerle ilişkisi, kadınlarla olan ilişkisi, doğayla ilişkisi konuları eklenmelidir. Kadın ve engelli sahabelerden örneklere yer verilmelidir.
- 12) 7. kazanım "1 ayet 1 Hadis Öğreniyoruz"a göre düzenlenmelidir.
- 13) 7. kazanımda "Peygamberimiz'in Çocukluk Yılları" ibaresi düzeltilmelidir.
- 14) Kazanımlar kaldırılmalı ya da detaya inilmemeli, seviyeye göre verilmelidir.
- 15) 3. ünitedeki konular TDB ve DKAB konularıyla aynı, tekrara düşüldüğü için yeniden gözden geçirilmelidir.
- 16) Kazanımlara "Tüm peygamberlerin mesajının ortak olduğunu kavram" kazanımı eklenmelidir.
- 17) Açıklamalar kısmına (Hac 78 gibi) ilgili ayetler eklenmelidir.
- 18) 3. Ünite, 5. sınıf için uygun değil. Bu ünite çocukların soyut kavramları anlayabileceği sınıflara konulmalıdır.
- 19) "Kültürümüzdeki peygamber ile ilgili semboller" kazanımı hurafeleri ortadan kaldıracak şekilde düzenlenmelidir.
- 20) 6. ünitedeki 2. kazanım çocukların zihinsel gelişim düzeyiyle uygun değildir çocukların zihinsel düzeyine göre düzenlenmelidir.
- 21) Ticaret seyahatleri konusu Peygamberimiz'in Gençlik Yılları ünitesine alt başlık olarak eklenmelidir.
- 22) Peygamberimizin Gençlik Yılları ünitesinde açıklamalar kısmındaki maddeler karışmış, düzeltilmelidir.
- 23) Vahiy katipleri konusu 8. sınıf ünitelerine eklenmelidir.
- 24) 7. sınıf 4 . Üniteye 'peygamberimizin affediciliği ve sade yaşamı' ayrı bir konu olarak eklenebilir.
- 25) 7. sınıf 1. ünitedeki 'Çağrı' kelimesi 'Davet' olarak değiştirilmelidir.
- 26) "Sosyal sorunların çözümünde peygamber" konusu lisede verilmelidir.
- 27) Kuranın indiriliş konusu siyere eklenmelidir.

FIKIH / FIKIH OKUMALARI (AİHL) DERSLERİ

TESPİT EDİLEN SORUNLARA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- 1) 1. Ünite (Fıkıh İlmi): Kazanımların birinci maddesine "fıkıh ilminin tanımı" kazanımı da eklenmelidir. Bu ünite "Fıkıhın tanımı" ile "amaç ve önemi" ayrı ayrı başlıklar halinde ele alınmalıdır.
- 2) 3. Ünite (Fıkhi Hükümler ve Kaynakları): Kazanımlara "Fıkhi kaynaklar arasındaki ilişkiyi kavrama" eklenmelidir.

- 3) 4. Ünite (İçtihat): Bu ünite 2. üniteye veya 2. ünitenin hemen arkasında yer almalıdır. İçtihad konusu, fıkhi çoğulcu bakış açısı sağlayacak şekilde ele alınmalıdır.
- 4) 6. Ünite (Oruç ve Zekât): Kazanımlara ‘Zekatın birey ve toplumsal hayattaki yeri ve önemini örneklerle açıklar’ eklenmelidir.
- 5) 7. Ünite (Hac ve Kurban): 10 saat olan ders saati mutlaka azaltılmalı, içerik buna göre kısaltılmalı ve buradan artan süre ve içerik 8. üniteye kaydırılmalıdır.
- 6) İmkânı olan okullarda hac konusu topografik bir harita üzerinde gösterilebilir.
- 7) 8. Ünite (Fıkıh ve Sosyal Hayat) ders saati artırılmalı, içerik günümüz fıkhi problemlerini kapsayacak şekilde genişletilmelidir. (günlük hayatta helaller-haramlar, ticari konular vs.)
- 8) Özellikle 3 ve 4. ünitelerdeki fıkıh usulü konuları, öğrencinin daha rahat anlayabilmesi için ibadetler üzerinden örneklerle verilmelidir.
- 9) Fıkıh dersinden ayrı olarak ve fıkıh dersinden önce “İslamî ilimlerde usul” dersi okutulabilir. Yine “İslamî İlimler Tarihi” dersi müfredata eklenmelidir.
- 10) Fıkıh Okumaları dersinin müfredatından ibadetler konusu çıkarılmalıdır. Çünkü fıkıh dersi içinde ibadetler yeterince işlenmektedir.
- 11) Fıkıh dersinde günümüz hukuk sistemiyle zaman zaman bağlantı kurulmalı; Fıkıhın içinde hukuki hükümlerin olduğu hatırlatılmalıdır.
- 12) Fıkıh dersi, konuların ayrıntılarının ezberlenmesinden ziyade, hükümlerin mantığının anlaşılması ve araştırma-sorgulama yapılmasını öğretmelidir.
- 13) Fıkıh dersinin içeriği yoğundur. Tercihen saati artırılmalı ya da konular daraltılmalıdır.
- 14) Hazırlanacak ders kitaplarındaki dil güncelleştirilmeli ve öğrencilerin anlayacağı şekilde ifade edilmelidir. İbadetlerle ilgili bölümlerde zaman zaman konunun delillerine işaret edilmelidir.

AKAİD VE KELAM / İSLAM AHLAKI (AİHL) DERSLERİ

TESPİT EDİLEN SORUNLARA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Kelam

- 1) Kelam 2. ünite temel meseleler Maturidi ve Eşari'nin görüş ve metinleri üzerinden işlenmelidir.
- 2) Kelam 2. ünite bilgi meselesi konusundaki kavramlar Türkçeleştirilmelidir.
- 3) Kelam 2. ünite delil konusu geniş örneklerle anlatılmalı, 5. kazanım “öğrenci örneklerle açıklar” şeklinde revize edilmelidir.
- 4) Kelam 3. ünite selefilik konusu ehl-i sünnetin içinde değil itikadi ve siyasi yorumlar başlığında işlenmelidir.
- 5) Kelam 3. ünite selefilik başlığı ashabü'l hadis olarak değiştirilmelidir.
- 6) Kelam 3. ünite itikadi ve siyasi yorumlar kronolojik olarak işlenmelidir.
- 7) Kelam 3. ünite 1. Açıklama uygulanmalıdır.

- 8) “Selefilik ve tarihi süreçte selefiliğin değişimini bilir” maddesi kazanım olarak eklenmelidir.
- 9) Kelam 4. ünite 2. Başlık günümüz inanç problemleri olarak değiştirilmelidir.
- 10) Kelam 4. ünite 2. Başlık yeni ilmi kelam dönemi inanç problemleri olarak değiştirilmelidir.
- 11) Kelam 4. üniteye Darwinizm başlığı eklenmeli ya da pozitivism içinde bu konu işlenmelidir.
- 12) Kelam 4. üniteye konu başlığı olarak materyalizm eklenmelidir.
- 13) Kelam 4. ünite 2. Başlık 9, 10 ve 11. Maddeler, “akımlar” olarak ayrıca işlenmelidir.

Akaid

- 1) Becerilerin dersle ilgili özel olarak yazılması gerekmektedir.
- 2) Akaid ilmi ve kavramları 1. Üniteye olmalıdır.
- 3) 6 ve 7. Ünitelerin ders saati düşürülüp 4 ve 5. Ünitelerin ders saatleri arttırılmalıdır.
- 4) İman ünitesinde inanç bakımından insanlar konusu iki alt başlığa ayrılarak mümin ve kafir olarak işlenmelidir.
- 5) “İnanç bakımından insanlar” yerine “inançla ilgili temel kavramlar” ifadesi kullanılabilir.
- 6) 5. Açıklama, 6. Kazanımın açıklaması olarak değiştirilmelidir.
- 7) 3. Ünite 6. Konu başlığı Allah'a imanın insan hayatına etkileri/ yansımaları olarak değiştirilmelidir.
- 8) 4. Ünite 5. Kazanım işlenirken satanizm, ruh çağırma yanında cinler, cinlerin musallatı gibi konulara nasslar ekseninde değinilmelidir.
- 9) 4. Ünite 1. ve 4. Kazanımlar işlenirken melek ve cinlerin ontolojik olarak farklılığının yanında şeytanların ontolojik olarak farklılığı da eklenmelidir.
- 10) Nebi, resul, nübüvvet, risalet gibi kavramlar, Kur'an ışığında yeniden gözden geçirilmelidir.
- 11) Vahyin Hz. Adem'den peygamberimize kadar aralıksız olarak geldiği, vahyin sadece suhuf ve kitaplarla sınırlandırılmayacağı açıklamalarda ve kazanımlarda olmalıdır.
- 12) Peygamberle ilgili kavramlar ayrıca başlık olmalıdır.
- 13) Kıyamet alametleri Kur'an ve sünnet merkezli olarak ele alınmalıdır.
- 14) 6. ünite 3. başlık “kıyamet ve alametleri” olarak değiştirilmelidir.
- 15) Kader ve Kaza ünitesinin başlıkları insanın sorumluluğu ve özgürlüğü bağlamında yeniden düzenlenmelidir.
- 16) 7. Ünite açıklamalar kısmında yer alan “konular ehl-i sünnete göre ele alınacaktır” ifadesi ile amaçlar kısmındaki araştırma ve sorgulama becerisi kazanır ifadesi çelişmektedir.

HÜSNÜ HAT- TEZHİP- EBRU (AİHL) DERSLERİ

TESPİT EDİLEN SORUNLARA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

- 1) Öğretici açığı bulunduğundan güzel sanatlar fakültesi geleneksel sanatlar bölümünden mezun olan kişiler bu sanat alanlarında okullarda istihdam edilmelidir.
- 2) İlkokuldaki güzel yazı gibi İmam Hatip Ortaokullarında da hüsnü hat dersi için baştan öğrenciye bu beceriyi kazandıracak program geliştirilmelidir.
- 3) Bu derse yeteneği olan öğrenciler güzel sanatlar fakültesine yönlendirilmelidir.
- 4) Okullarda öğrencileri teşvik edici bu alanlara ait yarışma/sergiler açılmalıdır.
- 5) Öğrencilere kazanımlarda estetiğin önemi kavratılmalıdır.

TEMEL DİNİ BİLGİLER (İHO) DERSİ

TESPİT EDİLEN SORUNLARA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLER

- 1) **5. sınıf 1. Ünite:** Yeni müfredat ezbere yönelik değil, amaçlar içinde bilgiyi yorumlamaya yönelik ek amaçlar konulmalıdır.
- 2) Programın vizyonu ile amacı daha uyumlu hale getirilmelidir.
- 3) Ek vizyon daha gerçekçidir, hedef daha aşağıya çekilmelidir.
- 4) Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersiyle konular çelişmemelidir.
- 5) İmam Hatip Ortaokulları ve normal ortaokullarda farklı müfredatlar hazırlanmalıdır.
- 6) Allah'a iman, meleklerle iman konusu aynı üniteye yer almamalı. Allah'a iman konusu tek başına ele alınmalıdır.
- 7) Allah' ı tanıtmayı hedeflemelidir.
- 8) 1. Ünitenin konuları basit düzeyde ele alınmalı, 5. sınıfın seviyesine indirilmelidir.
- 9) İslam'a giriş konusunda bilgi ön planda tutulmalıdır.
- 10) **2. Ünite** 3. konu başlığı üniteden çıkartılmalıdır.
- 11) Meleklerle iman, peygamberlere iman, kitaplara iman konuları tek bir üniteye, 6. sınıfta ele alınmalıdır.
- 12) Değerler konuya uygun hale getirilmelidir.
- 13) Öğrenme çıktıları bilişsel düzeyden duyuşsal ve davranışsal düzeyde düzenlenmelidir.
- 14) Cibril hadisinin yerine iman ve İslam şartlarıyla direkt bağlantılı hadislerle yer verilmelidir.
- 15) 2. ünite 4. konusu öğrenme çıktıları davranışsal boyutta gerçekleşmelidir.
- 16) 5. sınıfın 1. ünite ile 2. ünitenin 4. konu başlığı çakıştığı için bu konu başlığı çıkarılmalıdır.
- 17) Kur'an-ı Kerim'de cin ve şeytan konusunun melekler konusuyla birleştirilmesi gerekmektedir.
- 18) Ünitelere tahsis edilen sürelerin içerikle orantılı şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.
- 19) Derse ayrılan sürenin 1 saatten 2 saate çıkarılması gerekmektedir.

- 20) 1.3 başlığında geçen "sayısız" ifadesi metinden çıkarılmalı, 'şahitleri' kelimesi alternatififiyle değiştirilmelidir.
- 21) 2. ünite 3. konu başlığı 'Allah'ın Varlığı ve Tekliğinin Delilleri' olarak değiştirilmelidir.
- 22) Her ünitenin başında açıklayıcı kavram haritalarına yer verilmelidir.
- 23) **3. Ünite:** Açıklamalar kısmında abdest ve gusül konusuna yer verilmelidir.
- 24) Namaz kılmanın kesin bir görev olduğu kazanımlara eklenmelidir.
- 25) 8. kazanım olduğu gibi kalmalı ve 8. kazanıma yönelik başlık eklenmelidir.
- 26) Zaman, mekân ve kronolojiyi algılama becerisine alt başlık olarak zaman yönetimi eklenmelidir.
- 27) 4. ünite 2.7 konuya uygun kazanım eklenmelidir.
- 28) 6. sınıf üniteleri öğrencilerin hazır bulunuşluğuna göre yeniden düzenlenmelidir.
 - a. Ünitenin konuları basit düzeyde ele alınmalı, 5. sınıfın seviyesine indirilmelidir.
 - b. Ünite öğrenme çıktıklarına "oruç tutmaya istekli olur" ifadesi eklenmelidir.
 - c. Ünite konu alt başlıklarında oruç ve namaz konusunda seferilik konusuna yer verilmelidir.
- 29) **7. Sınıf** 3. ünite kazanımlarında davranışsal boyutlara yer verilmelidir.
- 30) 3. ünite 'hacda tavaf yapmayı gösterir' kazanımı öğrenme çıktıklarına eklenmelidir.
- 31) 3. ünite konu başlığı yeniden düzenlenmeli, bu ünitenin TDB'nin dersinin içeriğinden çıkarılmalıdır.
- 32) İslam medeniyeti mantıksal çerçevede tekrar kurgulanmalıdır.
- 33) 4. ünitenin başlığı 'Dini İslam' olarak değiştirilmelidir.
- 34) **8. sınıf** 2. ünitenin ünite başlığına uygun olarak takdimi tehir yapılması gerekmektedir.
- 35) Sistematiklik ve öğrencilerin hazırbulunuşluk açısından 8. sınıf 1. Ünite, 6. sınıfta ele alınmalıdır.
- 36) Ünitelerdeki ayet ve hadislerle çocukların anlayacağı şekilde yer verilmelidir.

İMAM-HATİPLERDE PROGRAM ÇEŞİTLİLİĞİ

- 1) Yabancı dil eğitim veren İmam Hatip Liseleri Müslüman nüfusu fazla olan yerlerin dillerinde eğitim vermeli, dil çeşitliliği arttırılmalıdır. (Rusça, Fransızca vb.).
- 2) İmam Hatip Liseleri ile İlahiyat programları senkronize olarak düzenlenmelidir.
- 3) Fen Bilimleri ya da Sosyal Bilimler ağırlıklı İmam Hatip Liselerinde meslek dersleri hafifletilmeli, diğer dersler fen ya da sosyal bilimler ağırlığında olmalıdır.
- 4) Sanayi, meslek liseleri gibi teknik alanlarda İmam Hatip Lisesi proje okulları açılabilir.
- 5) Dini bilimler ağırlıklı program uygulayan İmam Hatip Lisesi proje okulları açılmalıdır.
- 6) Kur'an derslerinde sınıf mevcudu 25'i geçtiğinde sınıf ikiye bölünmelidir.
- 7) Proje okuluna geçiş sürecinde alt yapı dikkate alınmalıdır.
- 8) İmam Hatipler bu hale getirilmelidir yerine; Yeni başlayan Fen ve Sosyal İmam Hatip Liseleri projesi; sağlık, sanat, endüstri vb gibi alanlarda çeşitlendirilmelidir.

- 9) Çok programlı liseler gibi aynı anda farklı programlar veren İmam Hatip Liseleri oluşturulabilir.
- 10) Sanatsal, sosyal aktiviteler İmam Hatip Liselerinde artırılmalıdır. (Özellikle de ortaokulda başlatılması daha verimli olur.)
- 11) Proje İmam Hatip Liselerinin amaç, vizyon ve misyonları yeniden düzenlenmelidir.
- 12) Proje İHL'lerdeki öğretmen kadrolarının karşılanabilmesi için bakanlık tarafından bir stratejik plan oluşturulmalıdır.
- 13) İmam Hatip Liselerinin genel eğitimdeki yeri belirlenmeli, meslek lisesi statüsü yeniden gözden geçirilmeli, sonrasında program çeşitliliğine gidilmelidir.
- 14) Öğretim kadrolarının özellikle rehberlik alanında gelişmesi için hizmet içi eğitimle desteklenmelidir.
- 15) Proje okullarına öğretmen seçilirken diğer okullardaki nitelikli öğretmenlerin proje okullarına alınması ile diğer okullarda nitelikli öğretmen açığı ortaya çıktığı izlenimi oluşmaktadır. Bu problem giderilmelidir.
- 16) Özel öğretim yöntemleri içerisine Arapça öğretimi, Kur'an öğretimi gibi alanlar açılmalıdır.
- 17) Proje İmam Hatip Liselerinde hazırlık sınıfları ek yıl olarak okutulmamalıdır. Hazırlık sınıflarının eğitiminin örgün dışı eğitimle sağlanması düşünülmelidir. (Yaz tatili, şubat tatili gibi)
- 18) Proje olmayan okulların başarılarının geliştirilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır.
- 19) Okullar kategori haline getirilmeli, öğrenci seçimi yeniden yapılandırılmalıdır.
- 20) İlkokuldan mezun olan tüm öğrencilerin kayıtları otomatik olarak ortaokullara yapılmaktadır. İmam Hatip Ortaokullarına kayıt yaptırmak isteyen öğrenci velileri ortaokullardan kayıt aldırarak zorunda bırakılmaktadır. Bu sistem düzenlenmelidir.
- 21) Proje okullarına gelen öğrenciler için oryantasyon çalışmaları yapılmalıdır.
- 22) Sosyal bilimlere ağırlıklı okullarda Osmanlı Türkçesi zorunlu hale getirilmelidir.
- 23) Sosyal bilimlere ağırlıklı okullara Peygamberler Tarihi eklenmelidir.
- 24) Proje okullarında yurt dışına giden hocalara ek ders ücretleri sağlanmalı, öğretmenlerin özlük hakları iyileştirilmelidir.
- 25) Proje okullarında kız ve erkek öğrenciler ayrı binalarda eğitim görmelidir.
- 26) İlahiyat tercihi yapacak öğrencilere üniversiteye girişte alan derslerine ait sorular sorulmalıdır.
- 27) Program çeşitliliğinin seçmeli derslerle oluşturulması problemlidir. Seçmeli dersler yerine program türüne özel müfredat çalışılmalıdır.
- 28) Program çeşitliliği hukuki mevzuata oturtulmalıdır.
- 29) Proje okullarının tespiti ve devamlılığı için objektif kriterler oluşturulmalı ve uygulanmalıdır.
- 30) Fıkıh, hadis ve kelam hem 10. sınıfa hem de 11. sınıfa konmalıdır.
- 31) İslam felsefesi dersi seçmeli olarak müfredata eklenmelidir.
- 32) Aynı bina altında proje ve normal okullar eğitime devam etmemelidir.
- 33) Program çeşitliliği ne olursa olsun önemli olan mezun olan öğrencilerin liyakat sahibi olarak mezun olmalarıdır.

- 34) Program çeşitliliği öğrencilerin ihtiyaçlarına göre hazırlanmalı, bu bağlamda sadece liseye gitmek isteyenler, liseden sonra ilahiyata gitmek isteyenler ve liseden sonra diğer mesleklere yönelmek isteyenlere göre içerik yeniden düzenlenmeli ve alanlara ayrılmalıdır.
- 35) Uluslararası öğrenci alan liselerin müfredatının yeniden hazırlanması gerekmektedir.
- 36) Proje okulunda görev yapacak öğretmen ve idareciler ciddi bir oryantasyon eğitiminden geçirilmeli, hizmet içi kurslarla zihnen ve bilgi açısından donanımlı bir hale getirilmelidir. Bu çalışmalar esnasında sadece Merkezi Bakanlık Kadroları değil mutlaka işin mutfağında görev yapmış farklı imkân seviyelerinden idareci ve öğretmenler de görev almalıdır. Bu yeni öğretmenler ve hali hazırda görev yapan öğretmenler hizmet içi kurslarla yurt içinde ve yurt dışında belirli periyotlarla pratik dil eğitimi yanı sıra modern öğretim yöntem ve teknikleri açısından da yetiştirilmeleri uygun olacaktır.
- 37) Proje kapsamına alınacak okullar tespit edilirken mutlaka kriterler ölçüsünde açılmasına izin verilmeli. Siyasi baskı ve bürokratik müdahaleler ile proje okulları ihdas edilmemelidir.
- 38) Aynı bölgede veya yakın illerde proje okulları açılırken birbirlerine olumsuz etkileri mutlaka hesap edilmeli, mümkünse mevcut proje okullarının da bu konudaki fikri dikkate alınmalıdır. Çok yakın olan illerde proje okulları açılması planlanırken o ilin mevcut öğretmen ve öğrenci yeterliliği mutlaka incelenmeli iyi bir fizibilite çalışması sonrası gerekirse yeni proje okulu açmak yerine mevcut olan okula fiziki ve maddi kaynaklar yoluyla destek verilerek kontenjan artırımı yoluna gidilmelidir.
- 39) Bu okullara atanacak ve görevlendirilecek öğretmenlere motivasyon sağlayıcı ve teşvik edici tedbirler alınmalıdır. Başarılı öğretmenleri bu okullarda çalışmaya yöneltecek (hizmet puanı, ek ders düzenlemeli, ödül ve taltif vb.) bir düzenleme yapılmalıdır. Bu okulların öğrenci kalitesinin öğretmeni daha çok çalışmaya zorlaması ve okulun öğretmen ve idarecilere yüklediği misyon açısından diğer okullara nazaran çok daha fazla çalışma yürütecek bu öğretmenlerin bu okulu tercih edebilmesini sağlayacak çalışmalar mutlaka tartışılmalıdır. Neredeyse özel eğitim kurumlarından daha kaliteli eğitim verilen ve öğretmenlerin de klasik anlayış dışında mesai mefhumu gözetmeden çalışan bu öğretmenleri bu okullarda tutabilecek tedbirler alınmalıdır. Özel dersler ve özel eğitim kurumlarına geçiş yapacakların gidişi teşviklerle önlenmelidir.
- 40) Vizyon belgesinde yer alan ve en az bir müdür yardımcısı kadar iş yükü bulunan koordinatör öğretmenlerin resmi statüsü yönetmelikle düzenlenmelidir. Görev ve sorumlulukları hatta gerekirse yetkileri yönetmelikle belirtilmelidir. Ek ders, yurtdışı rehberlik görevleri konusunda maddi konularda da okul-aile birliğinin inisiyatifine bırakılmadan gerekli düzenlemelerle problemlerine çözüm bulunulmalıdır.
- 41) Yabancı öğretmen çalıştırılmasında iş ve işlemler eskiye nazaran oldukça kolaylaştırılmıştır. Ancak bazen uygulamada görülen sıkıntılar olmaktadır. Bu konuda da görülen sıkıntılar gerekli mercilere iletilerek tedbirlerin alınması gerekmektedir.
- 42) Okullara görevlendirilen öğretmenlerin seçimi esnasında mevcut okulların boşaltılmamasına da azami gayret gösterilmelidir. En başarılı öğretmenler yerine

mevcut kadro ile uyumlu, proje okulunun vizyon ve misyonuna göre çalışabilecek vasat başarıdaki öğretmenler de tercih edilmelidir. Çünkü bu tür öğretmenler bu okullarda çoğu zaman ortamın ve öğrencilerin de etkisi ile daha verimli çalışma sergileyebilmektedir. En başarılı öğretmenlerin beş okul boşaltılarak tek okulu ihya etmek bazen, diğer beş okul öğrencileri için olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir.

- 43)** Bu okullara yönelik bazı üniversitelerin bünyesinde proje fakülteleri açılması ve bu bölümlere proje okullarından mezun olan öğrencilerin mülakat ile öğrenci alınmasına imkân tanınmalıdır. Örneğin Arapça ve İngilizce/Almanca ve İngilizce vb. iki dili bu okulda iyi seviyede öğrenen öğrencilere bu açılacak bölümlerde ülkemizin yurt içi ve yurtdışı kadrolarına altyapı oluşturacak müfredat yanı sıra üçüncü hatta dördüncü bir dil de ilave edilerek üst bir proje yapılabilir. Buradan mezun olacak öğrenciler kabiliyetlerine göre Dış işleri – Uluslararası – Farklı Bakanlık kadroları – istihbarat – Dış Ticaret – İstihbarat – Kamu yönetimi – Akademi – Din Ataşeliği – Müşavirlik – Askeri ilişkiler vb. kadrolarına yönelik kadrolar yetiştirebilir.
- 44)** Arap Dili ve Edebiyatı – İlahiyat Fakültesi – Mütercimlik – Askeri Lisan Okulları vb. için üniversite giriş sınavlarında Arapça mutlaka ağırlıklı olarak yer almalıdır. Bu bölümlerde de bazı seçkin üniversitelerde uluslararası temsil yeteneğine haiz din adamları, akademisyenler, Arapça makale ve eserler yazabilecek kapasitede ilim adamları yetiştirmek için özel programlar ihdas edilerek proje okulları ile uyumlu bölümler için altyapının şimdiden oluşturulması gerekir. 4 yıl üniversite seviyesinde Arapça eğitimi alan bir öğrenciyi tekrar benzer bir eğitimden geçirmek zaman ve emek kaybı olacaktır.

SONUÇ, DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

TİMAV önderliğinde “İmam Hatiplerde Mesleki Müfredat ve Program Çeşitliliği” başlığıyla gerçekleştirilen çalıştay, çalışmanın hedeflediği iki temel başlığı olan “Mesleki Müfredat” ve “Program Çeşitliliği” konularında önemli tespit ve öneriler sunmuştur.

Çalıştayda oluşturulan komisyonlar, yeni hazırlanan müfredata yönelik somut eleştirileriyle birlikte bazı öneriler getirirlerken, mevcut İmam Hatip Liseleri sisteminde yer alan okul çeşitliliğine yönelik bazı öngörülerde de bulunmuşlardır. Diğer yandan da İmam hatip Okullarının işlevlerini yerine getirirken eğitim felsefelerinin nasıl olması gerektiği hususunda da önemli değerlendirmelerde bulunmuşlardır.

Bilindiği gibi öğretim programlarının geliştirilmesinde temel amaç, hedeflerin açık ve net olarak belirlenmesidir. Eğitimin temel amaçlarının yanı sıra İmam Hatip Okullarının mevcut sistem içindeki konumları dikkate alındığında, ön plana çıkan temel hususları kısaca şu şekilde sıralamak mümkündür: Öğrencinin ilgi ihtiyaç ve beklentileri, velilerin beklentileri, devletin gençlerden beklentisi ve eğitime konu edinilen alanın beklentileri. Geliştirilen öğretim programlarının öncelikli amacı da hedeflediği amaçları ile muhtevası arasında hedef birliği olmasıdır.

Günümüzde eğitim sistemleri, gerek program çeşitliliği gerekse programların yapısı itibarıyla bireylere alternatif eğitim ortam ve imkânları sunmayı hedeflemekte hatta bunu sunacak ortamları oluşturabilmektedir. Bugünün dünyasında da eğitim ortamları içerisinde en aktif kurumlar okullardır. Okullar, sadece bireye yaşadığı toplumun kültürünü, bilgi birikimini, değer yargılarını öğretmek ve bireylerin kişisel yeteneklerini keşfedip geliştirmekle kalmazlar aynı zamanda onlara beceri ve meslek kazanımı sağlayarak hayata hazırlarlar. Bu hedeflenen kazanımları da, geliştirdikleri öğretim programları ve belirli süreç içindeki uygulamalarıyla sağlayabilirler. Bu da ancak, amaç, hedef ve uygulama arasında sağlanan bir eşgüdümle mümkün olabilir.

AİHL öğretim programını hazırlarken öncelikle şu sorulara gerçekçi cevaplar vermemiz gerekmektedir: “Ülkemizde ve İslam dünyasında yaşanan inanç sorunlarına karşı nasıl bir din anlayışına sahip bireyler yetiştirmek istiyoruz? Örneğin selefilik ehlisünnet yorumları arasında öğrettiğimizde bunun günümüzdeki karşılığı ne olacak? Öğrenciler ve aileleri İmam Hatip Okullarını niçin tercih ediyor? Mezun olan öğrencilerimizi hangi mesleğe yönlendiriyoruz? Yenibinyılın öğrencilerini ne kadar tanıyarak program hazırlıyoruz?” Program hazırlanırken, bu soruların cevaplarının düşünüldüğü inkar edilemez ancak bu süreçte alanda yapılan araştırmaların göz önüne alınması hatta daha geniş araştırmalar yapılarak günceli yakalayan bir program ortaya konmalıdır. Zira yeni

AİHL öğretim programı tarihi içindeki programların tekrarı ve Din Kültürü Ahlak Bilgisi dersi söyleminin ötesine geçmemiş bir görünüm arz etmektedir.

Yukarıda her ders için oluşturulan komisyonların önerilerinin dışında, yeni hazırlanan öğretim programına yönelik aşağıdaki değerlendirmeleri yapmak mümkün görünmektedir.

İmam Hatip Okullarına Yönelik Genel Değerlendirme ve Öneriler

Yeni hazırlanan öğretim programında İmam Hatip Liseleri Mesleki Din Öğretiminin vizyonu; “İslam dininin inanç, ibadet ve ahlak esaslarını içselleştiren, Hz. Muhammed’i (s.a.v.) model alan, araştıran, sorgulayan ve edindiği bilgiler ışığında aklını kullanarak problemlere çözüm üretebilen, ibadetlerle ilgili uygulama becerisine sahip olan, dünya ahiret dengesini kurabilen, İslam’ın temel kaynaklarını tanıyan, toplumu din konusunda aydınlatan ve onların dinî bilgilerle ilgili ihtiyaçlarına cevap verebilen bireyler yetiştirmek” olarak belirtilmektedir.

Diğer yandan ifade edilen vizyon metni, ideal hedefleri ortaya koymasına karşın, temel olarak İHL'nin okul türü tanımı ve okulu tercih edenlerin bakış açısından bazı çelişkileri de taşıdığı söylenebilir. Alanda yapılan birçok araştırma İHL'ni tercih eden ailelerin ve okulda okuyan öğrencilerin din görevlisi olmaktan daha çok, dinini öğrenme ve farklı alanlarda yükseköğrenime devam etme hedefinin olduğunu göstermektedir. Bu durumda, İHL'lerini meslek lisesi olarak tanımlamaya devam etmek, öğretim programının amaçlarını da buna göre şekillendirmektedir ki bu anlayış, okulların hem tarihi boyunca üstlendiği misyon hem de mevcut durum ile bir çelişki oluşturmaktadır. Zira ülke genelinde sayıları hızla artan okullarımızdan mezun olan tüm öğrencilerin din görevlisi olmasını ya da en azından bu seviyede bir beceriye haiz olmasını beklemek çok da gerçekçi görünmemektedir. Üstelik uygulamada bugün çeşitli okul türü programları uygulayan İmam Hatip Liselerinin varlığı da bu hedeflerle de çeliştiği söylenebilir. Nitekim çalıştayda, mevcut okul türlerinin yanı sıra, yeni okul türlerinin İmam Hatip Okullarında artırılması da öneri olarak sunulmaktadır.

İmam hatip liselerinin “hem mesleğe hem yükseköğrenime hazırlayıcı programlar uygulayan öğretim kurumları” olduğu gerçeğinden hareketle müfredatın mesleğe hazırlayıcı yönünün nispeten zayıf kaldığı ifade edilebilir. Ayrıca çalıştay konusu olmamakla birlikte, yükseköğretimin değişik programlarına yönelik programının da yeterli olmadığı da açıklıkla söylenebilir. Fakat aynı zamanda birden çok yeterlik alanının hedeflemesi açısından yoğun ve ağır bir öğretim programı olduğu ifade edilebilir. Özellikle mevcut öğrenci profili dikkate alındığında, ders sayısı ve kazanımlarının gerçekleştirilebilir hedeflerden uzak olduğu görülmektedir.

Programın temel yaklaşımının öğrenci merkezli ve beceri temelli olduğu ifade edilmektedir. Üniteler, kazanımlar ve ilgili açıklamalar incelendiğinde, öğrenciyi merkeze alan ve beceriyi önceleyen bir içeriğe sahip olmadığı görülmektedir.

Program yaklaşımında yer alan öğrencilerin bilgiyi keşfetmelerini ve derse katılımlarını sağlayacak aktif öğrenme stratejilerinin kullanımına uygun bir yapıya sahip olmadığı, ünite içeriklerinin yoğunluğundan anlaşılmaktadır.

Programın kazandırmayı hedeflediği beceriler ve değerler her bir ders için herhangi bir önceleme, dersin içeriğiyle uyumu, kazanımlarla ilişkisi kurulmadan dersin öğrenim programının başında ifade edilmiştir.

Öğrencilere kazandırılması gereken değerler ve beceriler rasgele ünitelere serpiştirilmiş izlenimi vermektedir. Üniteler incelendiğinde, ilgili değer ve becerinin ünitenin içeriği, kavramları ve kazanımlarıyla ilişkisi net olarak kurulamamaktadır.

Çeşitli ünitelerde, “değer” skalası içinde yer alan “Allah Sevgisi”, “Kur’an Sevgisi” vb. gibi kavram ve inanç ifadeleri birer “değer” olarak ifade edilmişlerdir. Oysa değer, bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli oldukları kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır. Dayanışma, hoşgörü, misafirperverlik, farklılıklara saygı duyma, yardımseverlik vb. değerlere örnektir.

Derslerin birbiriyle çıktığı ilişkisinin sıklıkla kurulmadığı görülmektedir. Her bir ders bağımsız öğretim programı olarak hazırlanmış görüntüsü vermektedir. Oysa hedeflere ulaşmada dersler arasında çıktığı birlikteliğine önem verilmelidir.

Öğretim programının açıklamalar kısmında, öğretmen yol gösterecek etkinlik, öğretim yöntem ve teknikleri konusunda bilgilerin yer alması yerinde olacaktır.

Bazı Derslere Yönelik Değerlendirme ve Öneriler

Kuran-ı Kerim dersinde, sınıflar seviye tespit sonuçlarına göre oluşturulmalıdır. Ses temelli öğretim yöntemlerinden yararlanılmalı özellikle işitsel teknikleri aktif olarak kullanılmalıdır. Tecvit eğitimi erken sınıflarda başlatılmalıdır. Öğrencilerin daha iyi Kuran-ı Kerimi öğrenebilmeleri için Diyanet İşleri Başkanlığı ile işbirliğine gidilmelidir. Ortaokullarda Kuran-ı Kerim dersi Arapça müfredatı ile eş güdümlü olmalıdır ve Kuran-ı Tanıyalım ünitesi daha kısa tutularak metne daha fazla yönelinmelidir. Öğretmenlerin yeni öğrenme teknikleri konusunda eğitime tabi tutulmaları ve Kuran-ı Kerim öğretmenliği ayrı branş haline getirilmelidir.

Hadis dersinde, öğretilen hadisler öğrencilerin anlam ve kavram dünyalarını dikkate alarak seçilmeli ve günlük hayatta karşılaşılan ve tartışılan sorunlara cevap veren hadislerle öncelikli olmalıdır. Hadislere yönelik temel kavramlar öğretilmeli, hadis usulü anlaşılır bir şekilde sadeleştirilmelidir. Hadis dersi kazanımında öncelikli amaç, sünnetin anlaşılması olmalıdır. Temel hadisler ezberletilmeli fakat öncelikli amaç, anlama ve uygulamaya yönelik olmalıdır. Mevcut program hadis tenkidine dört, hadis ve sünnetin anlaşılmasına altı kazanım ayırarak, ihtisas gerektiren konuları lise öğrencisine vermeye çalışmaktadır.

Dinler Tarihi dersinde, öncelikli amaç dinler tarihinin öneminin kavratılması olmalıdır. Dinler anlatılırken İslam dini ile karşılaştırmayı esas alan bir yöntem belirlenmelidir. Müfredatta yeni din hareketlerine yer verilmeli, dinler sadece tanıtılmalı, ahlak konularına girilmemelidir. Türkiye'deki Dini Gruplar ünitesinde verilen kazanımlar daha fazla zenginleştirilerek sunulmalı hedeflenen değerler kazanımlarla çelişmemelidir.

Arapça dersinde, müfredatta İmama Hatip Ortaokulundan gelmeyen öğrencilerin seviyelerini de dikkate alınarak hazırlanmalı ve bu öğrencilere Arapça derslerinde ayrı sınıflar oluşturulmalıdır. Arapça dersleri kur sistemi yerine, öğrencilerin seviyelere uygun sınıflarda yapılmalıdır. Gramer azaltılarak, okuma, yazma ve anlama becerilerini birlikte ön plana çıkaran bir müfredatta öncelik verilmelidir. Yabancı öğretmenlerin desteği alınarak, öğrencilere günlük dilde Arapçayı kullanım becerisi kazandırılmalıdır. Kuran-ı anlama yönündeki Arapçaya ihtimam gösterilmelidir. Okullarda dil laboratuvarları oluşturulmalı ve dil dersleri buralarda yapılmalıdır. Arapça öğretimi okul kültürünün önüne geçmemeli, parçacı yaklaşımlardan uzak durulmalıdır. İmam Hatip Ortaokulları için İmam Hatip Lisesine geçişte TEOG sınavında Arapçaya da yer verilmelidir. Arapça dersi veren öğretmenler yeni dil öğretme tekniklerini esas alan hizmet içi eğitimlere tabi tutulmaları gerekmektedir. Diğer ortaokul ve liselerde Arapça seçmeli ders olarak konulması yönünde çalışmalar yapılmalıdır.

Siyer dersinde, öncelikle Hz. Peygamberin hayatını öğrenmenin önemi üzerinde durulmalı, Hz. Muhammed (sav)in örnek kişiliğine ünite kapsamında detaylı bir şekilde yer verilmelidir. Peygamberimizin bir Resul olmasının yanı sıra insani özelliklerine vurgu yapılmalıdır. İslam öncesi ile ilgili bilgiler azaltılmalı buna karşın Mekke ve Medine dönemleri daha da ayrıntılandırılmalıdır. Okuma parçaları sahabe hayatından olmalı veya sahabeyi tanıtacak, sevdirecek şekilde olmalıdır. Siyer haritaları oluşturulmalı, anlatımda kronolojiye boğulmamalı, sosyal tarih mantığıyla siyer öğretilmelidir.

İmam Hatip Ortaokullarında zorunlu, diğer ortaokul ve liselerde seçmeli olarak okutulan yeni adıyla Peygamberimizin Hayatı dersi, eski programa göre oldukça değiştirilmiş görünmektedir. Eski programda Peygamberimiz, örnek hayatı ve uygulamaları ile temalar halinde anlatılırken yeni programda klasik kronolojik siyer anlayışı ile Peygamberimizin hayatı ile ilgili olmayan birçok konu yer almaktadır. Kültürümüzde Peygamberimiz, sahabe hayatları, raşit halifeler gibi birçok konu öğrencilere

Peygamberimizi rol model olarak sunmaktan uzaklaşmaktadır. Esasen zorunlu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinde bulunan Hz. Muhammed öğrenme alanı, hem kronolojik sıyeri hem de diğer konuları oldukça başarılı biçimde ele almaktadır. Öğrencinin aynı konuları tekrar bu derste işlemesi pedagojik görünmemektedir. Yeni program ile DKAB dersinin ilgili öğrenme alanının konuları %46 oranında birebir eşleşmektedir. Bu haliyle programın yenilenme sebebini anlamak oldukça güçleşmektedir. Önerilen yeni program yerine eski programın kronoloji kısmı çıkarılarak temalar gözden geçirilmeli, öğrencilere hayatın içinde bir Peygamber örneği sunulmalıdır.

İslam Kültür ve Medeniyeti ve İslam Bilim Düşünce Tarihi derslerinde, kadim medeniyetimizin ve kültürümüzün temellerinin atıldığı dersler olması itibariyle, bu derslerin içeriğinin çok iyi oluşturulması ve birçok temel kaynağa öğrenciyi yönlendirecek bir metodolojiyle dersin verilmesi gerekmektedir. Güçlü medeniyetimizin örnekleri öğrenciyi sunabilecek araçların geliştirilmesine ihtiyaç hissedilmektedir. Müfredata, İslam bilim ve teknolojisinin batıya aktarım yolları ve medeniyetler arası etkileşim konusu eklenmelidir. Hatta bu dersler tüm liselerde okutulmalıdır.

Tefsir dersinde, Kur'an'ın doğru anlaşılması her bir Müslüman için ortak hedeftir. Program bunu bir beceri olarak önermekte ancak Tefsir dersi programı, tarih ve usule dair yoğun teknik bilgiler içermektedir. Bunun yerine Kur'an'ı anlamada yöntemler, daha çok ayetlerin tefsiri örneği ile verilmelidir. Tefsir, hadis, fıkıh, akaid konuları birbirleriyle senkronize edilerek anlatılmalıdır. Dersin değerler kısmından dersle ilgisi olmayan değerler çıkarılmalı, değerler bölümü tekrar gözden geçirilmelidir. Bilişsel kazanımların yanı sıra duyuşsal ve davranışsal kazanımlara da ağırlık verilen bir müfredat hazırlanmalıdır.

Temel Dini bilgiler dersinde, öncelikle temel düzeyde bir usul bilgisi öğrencilere verilmelidir. İçerik diğer dersler de düşünülerek ahlaki konulara kaydırılmalıdır. Mevcut programda konular arasında göze çarpan çelişkiler kaldırılmalıdır. Değerler konusu yeniden gözden geçirilmesi elzem görülmektedir.

Fıkıh dersinde, konuların ayrıntılarının ezberlenmesinden ziyade, hükümlerin mantığının anlaşılması ve araştırma ve sorgulama yapılmasını öğretmelidir. Günümüz hukuk sistemiyle zaman zaman bağlantı kurulmalı, fıkıhın her an hayatın bir parçası olduğu hatırlatılmalıdır. Ders kitaplarındaki dil güncelleştirilmeli ve öğrencilerin anlayacağı şekilde sunulmalıdır. Konular sınıflara göre yeniden gözden geçirilmelidir.